

EDUSKUNNAN VASTAUS 76/2002 vp

Hallituksen esitys laiksi alkoholilain muuttamisesta

Hallituksen esitys alkoholilain muuttamista koskevan hallituksen esityksen (HE 24/2001 vp) täydentämisestä

Asia

Hallitus on vuoden 2001 valtiopäivillä antanut eduskunnalle esityksensä laiksi alkoholilain muuttamisesta (HE 24/2001 vp). Vuoden 2002 valtiopäivillä hallitus on antanut eduskunnalle esityksensä alkoholilain muuttamista koskevan hallituksen esityksen täydentämisestä (HE 50/2002 vp).

Valiokuntakäsittely

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on antanut asioista yhteisen mietinnön (StVM 9/2002 vp).

Päätös

Nyt koolla oleva eduskunta on hyväksynyt seuraavan lain:

Laki

alkoholilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 8 päivänä joulukuuta 1994 annetun alkoholilain (1143/1994) 13 §:n 2 momentti sekä 14, 15, 19, 21—23, 26, 41, 42, 44 ja 51 §, sellaisina kuin niistä ovat 15, 22 ja 42 § osaksi laissa 486/1997 ja 44 § osaksi laeissa 210/1998 ja 1/1999, sekä
lisätään lakiin uusi 21 a—21 d § seuraavasti:

13 §

Alkoholiyhtiön vähittäismyynti

Alkoholiyhtiö saa harjoittaa 1 momentissa tarkoitettujen alkoholijuomien vähittäismyyntiä

vain lupaviranomaisen hyväksymässä alkoholijuomamyymälässä, joka on sijainniltaan asianmukainen ja jossa valvonta voidaan tehokkaasti järjestää.

14 §

Vähittäismyyntilupa

Käymisteitse valmistetun enintään 4,7 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävän alkoholijuoman vähittäismyyntiä saa alkoholiyhtiön lisäksi harjoittaa se, jolle lupaviranomainen on myöntänyt tätä koskevan vähittäismyyntiluvan.

Käymisteitse valmistetun enintään 13 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävän alkoholijuoman vähittäismyyntiä saa alkoholiyhtiön lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön määräämin ehdoin lupaviranomaisen luvalla harjoittaa se, jolle on myönnetty lupa kyseisen tuotteen valmistamiseen.

Alkoholijuoman vähittäismyyntilupa voidaan myöntää sille, jolla harkitaan olevan tähän toimintaan tarvittavat edellytykset ja vaadittava luotettavuus.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettua vähittäismyyntiä saa harjoittaa vain lupaviranomaisen hyväksymässä myyntipaikassa, joka paikan sijainnin ja myyntitilojen sekä toiminnan osalta on asianmukainen ja jossa myynti on järjestetty niin, että tehokas valvonta on mahdollinen.

15 §

Seuraamukset rikkomuksista

Lupaviranomainen voi antaa 14 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetun vähittäismyyntiluvan haltijalle huomautuksen tai kirjallisen varoituksen taikka supistaa myyntiaikoja tai korvauksetta peruuttaa myyntiluvan joko määräajaksi tai pysyvästi, jos:

1) elinkeinotoiminnassa on rikottu tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä;

2) luvan saajan katsotaan menettäneen luvan saamisen edellytykset tai luotettavuutensa; tai

3) myyntipaikassa on ilmennyt järjestyshäiriöitä tai muita väärinkäytöksiä.

Lupaviranomainen voi antaa alkoholiyhtiölle huomautuksen, kirjallisen varoituksen tai korvauksetta kieltää myynnin alkoholijuomamyymälässä joko määräajaksi tai pysyvästi, jos myymälässä:

1) on rikottu tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä; tai

2) on ilmennyt järjestyshäiriöitä tai muita väärinkäytöksiä.

Poliisi voi, milloin järjestyksen ylläpitäminen alkoholijuomamyymälässä tai 14 §:n 4 momentissa tarkoitettussa myyntipaikassa niin vaatii, keskeyttää myynnin siellä tilapäisesti, enintään vuorokauden ajaksi. Keskeyttämisestä on viipymättä ilmoitettava lupaviranomaiselle.

Lääninhallitus voi antaa, jos rikotaan 16 §:n 2 momentissa säädettyä kieltä, asianomaiselle elinkeinonharjoittajalle tai yhteisölle huomautuksen tai kirjallisen varoituksen taikka kieltää sanotussa säännöksessä tarkoitettujen juomien myynnin määräajaksi, enintään kuudeksi kuukaudeksi.

19 §

Vähittäismyyntiä koskevat tarkemmat säännökset

Alkoholijuomien vähittäismyyntiä lupaviranomaisista, vähittäismyyntiajoista, vähittäismyyntissä hyväksyttävistä maksutavoista ja vähittäismyyntihenkilökunnan ikärajoista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

21 §

Anniskelulupa

Alkoholijuomien anniskelua saa harjoittaa vain se, jolle lupaviranomainen on myöntänyt anniskeluluvan. Anniskelulupa myönnetään toistaiseksi, määräajaksi tai tilapäisesti. Anniskelulupa on anniskelupaikkakohtainen.

Määräaikaisena anniskelulupa voidaan myöntää silloin, kun anniskelupaikan toiminta on luonteeltaan määräaikaista taikka kun hakijan edellytyksiä tai anniskelutoimintaa on erityinen syy seurata. Määräaikainen lupa voidaan myöntää enintään yhden vuoden ajaksi.

Tilapäinen anniskelulupa myönnetään tilaisuuksiin ja tapahtumiin enintään yhden kuukauden ajaksi.

21 a §

Anniskeluluvan hakijaa koskevat edellytykset

Anniskelulupa myönnetään täysi-ikäiselle hakijalle, joka ei ole konkurssissa ja jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu sekä jolla on alkoholijuomien anniskeluun vaadittava luotettavuus samoin kuin tarvittavat taloudelliset ja ammatilliset edellytykset.

Vaadittava luotettavuus tai taloudelliset edellytykset puuttuvat, jos

1) hakija käyttää väärin päihdyttäviä aineita,
2) hakija on ulosmittauksen tai muun selvityksen mukaan kykenemätön vastaamaan veloistaan,

3) hakija on viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana ammattiaan harjoittaessaan tai muutoin syyllistynyt rikokseen, josta voi seurata vankeutta,

4) hakijalta tai yhteisöltä, jossa hakija on käyttänyt määräämisvaltaa, on viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana peruutettu pysyvästi anniskelulupa,

5) hakija on toistuvasti tai huomattavassa määrin laiminlyönyt verojen tai muiden julkisten maksujen suorittamisen, tai

6) hakija on käyttänyt määräämisvaltaa yhteisössään, joka on viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana asetettu konkurssiin tai jonka konkurssi mainittuna aikana on rauennut varojen puutteesta,

ja hakijan edellä mainittu tai siihen välittömästi verrattavissa oleva aikaisempi toiminta osoittaa hänet ilmeisen sopimattomaksi harjoittamaan anniskelutoimintaa.

Ammatilliset edellytykset puuttuvat hakijalta, joka ei ole ilmoittanut anniskelupaikkaan 21 b §:ssä säädetty edellytykset täyttävää vastaavaa hoitajaa ja tämän sijaisia.

Mitä edellä säädetään hakijasta, koskee myös sitä, joka omistuksen, sopimuksen tai muun jär-

jestelyn perusteella käyttää määräämisvaltaa hakijan puolesta.

21 b §

Vastaavaa hoitajaa ja tämän sijaisia koskevat edellytykset

Anniskelupaikassa tulee olla vastaava hoitaja ja hänellä tarpeellinen määrä sijaisia, jotka anniskeluluvan haltija määrää. Vastaavan hoitajan ja hänen sijaistensa tulee olla sopivia tehtävään ja heillä tulee olla koulutuksen tai kokemuksen kautta hankittu riittävä ammattitaito. Vastaava hoitaja ja hänen sijaisensa ovat anniskeluluvan haltijan ohella velvollisia huolehtimaan siitä, että anniskelupaikassa noudatetaan tämän lain säännöksiä.

Sopimaton vastaavan hoitajan ja hänen sijaisensa tehtävään on henkilö, joka päihdyttävien aineiden väärinkäytön taikka aikaisempien rikkomusten tai laiminlyöntien perusteella ei ilmeisesti kykene hoitamaan tehtävää.

Koulutuksen kautta hankittu riittävä ammattitaito edellyttää vähintään yhden vuoden päätoimista ravitsemisalan koulutusta, jos opetusohjelmaan sisältyy alkoholijuomien anniskeluun liittyvää opetusta ja käytännön harjoittelua. Kokemuksen kautta hankittu riittävä ammattitaito edellyttää vähintään kahden vuoden päätoimista työskentelyä alkoholijuomien anniskelussa ja ravitsemisalan oppilaitoksen antamaa todistusta siitä, että henkilö hallitsee alkoholijuomien anniskelua koskevat säännökset.

Anniskelupaikassa, jossa anniskellaan yksinomaan käymisteitse valmistettuja enintään 4,7 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäviä alkoholijuomia, riittävä ammattitaito voidaan 3 momentista poiketen todeta ravitsemisalan oppilaitoksen antamalla todistuksella siitä, että henkilö hallitsee alkoholijuomien anniskelua koskevat säännökset.

Edellä 3 ja 4 momentissa tarkoitettu ravitsemisalan koulutuksen opetussuunnitelmasta ja oppilaitoksen antamasta todistuksesta säädetään tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

21 c §

Anniskelupaikkaa ja anniskelualuetta koskevat vaatimukset

Anniskelupaikan tulee soveltua ravitsemisliiketoimintaan. Anniskelupaikan tiloihin tulee täyttää ne vaatimukset, jotka niiden käytölle ravitsemisliiketoimintaan on lainsäädännössä asetettu. Anniskelupaikan tulee olla yksinomaan hakijan tosiasiallisessa hallinnassa ja viiranomaisten valvottavissa.

Anniskelupaikassa tulee toiminnan laajuus ja laatu huomioon ottaen olla riittävästi henkilökuntaa tehokkaan valvonnan ja järjestyksenpidon toteuttamiseksi. Lupaviranomaiselle tulee esittää henkilökunnan määrää ja tehtäviä koskeva suunnitelma.

Anniskelupaikassa alkoholijuomia saa anniskella ainoastaan lupaviranomaisen hyväksymällä anniskelualueella, jossa valvonta voidaan tehokkaasti järjestää. Anniskelualueeksi ei saa hyväksyä urheilu-, liikunta-, musiikki- tai muun niihin verrattavan tapahtuman yleistä katsomotilaa. Anniskelualue tulee rajata tai merkitä niin, että raja on asiakkaiden selvästi havaittavissa, jollei anniskelualuetta voida muuten selvästi todeta. Kulkemista anniskelualueelle ja sieltä pois on voitava tehokkaasti valvoa. Lupaviranomaiselle tulee esittää anniskelualueen rajaamista koskeva suunnitelma.

Anniskelualuetta voidaan muuttaa luvanhaltijan ilmoituksen perusteella. Anniskelualueen muuttaminen edellyttää kuitenkin lupaviranomaisen luvan, jos muutos on anniskelun valvonnan kannalta merkittävä. Anniskelualueen muuttamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

21 d §

Anniskeluluvan rajoittaminen tai myöntämättä jättäminen eräissä tapauksissa

Lupaviranomainen voi rajoittaa anniskelupaikkaa, anniskelualuetta, anniskeltavien alkoholijuomien lajeja tai asiakaspaikkojen lukumäärää tai asettaa anniskelun valvonnan ja järjestyksenpidon kannalta tarpeellisia ehtoja, jos luvan myöntämisen edellytykset muutoin täyttyisivät mutta anniskelupaikan sijainnin tai muiden erityisten olosuhteiden sekä luvanhaltijan 21 c §:n mukaisesti esittämien suunnitelmien perusteella on ilmeistä, että anniskelua ei voida kohtuudella valvoa.

Anniskelulupa voidaan jättää myöntämättä tai lupaviranomainen voi rajoittaa anniskelupaikkaa, anniskelualuetta, anniskeltavien alkoholijuomien lajeja tai asiakaspaikkojen lukumäärää tai asettaa anniskelun valvonnan ja järjestyksenpidon kannalta tarpeellisia ehtoja, jos:

1) anniskelulupaa haetaan pääosin lapsille tai nuorille tarkoitettujen tai heidän käyttämiensä tilojen yhteyteen tai välittömään läheisyyteen tai paikkaan, jossa elinkeinotoiminnan on katsottava kohdistuvan pääosin lapsiin ja nuoriin;

2) anniskelulupaa haetaan urheilutapahtumaan tai tilaisuuteen, joka on luonteeltaan perhetapahtuma tai johon muuten osallistuu runsaasti lapsia ja nuoria;

3) anniskelulupaa haetaan työnantajan työntekijöille järjestämään lounasruokailuun; tai

4) anniskelupaikan sijainti on sellainen, että lupaviranomaisella on saatujen selvitysten ja lausuntojen perusteella syytä epäillä, että anniskelutoiminnasta aiheutuu asuinympäristölle, yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle tai yhdyskunnan palveluille ja toiminnoille häiriöitä tai muita kielteisiä seurauksia.

22 §

Seuraamukset rikkomuksista

Lupaviranomainen voi antaa luvanhaltijalle huomautuksen, kirjallisen varoituksen, asettaa anniskelun valvonnan kannalta tarpeellisia ehtoja tai korvauksetta rajoittaa myöntämäänsä lupaa supistamalla anniskelupaikkaa, anniskelualuetta tai anniskeltavien alkoholijuomien lajeja tai asettaa anniskelun valvonnan ja järjestyksenpidon joko määräajaksi tai pysyvästi, jos:

1) elinkeinotoiminnassa on rikottu tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä;

2) luvan saajan katsotaan menettäneen luvan saamisen edellytykset tai luotettavuutensa; tai

3) anniskelupaikassa on ilmennyt järjestyshäiriöitä tai muita väärinkäytöksiä.

Poliisi voi, milloin järjestyksen ylläpitäminen anniskelupaikassa niin vaatii, keskeyttää anniskelun siellä tilapäisesti, enintään vuorokauden ajaksi. Keskeyttämisestä on viipymättä ilmoitettava lupaviranomaiselle.

Lääninhallitus voi antaa, jos rikotaan 24 §:n 2 momentissa säädettyä kieltoa, asianomaiselle elinkeinonharjoittajalle tai yhteisölle huomautuksen tai kirjallisen varoituksen taikka kieltää sanotussa säännöksessä tarkoitettujen juomien anniskelun määrääjäksi, enintään kuudeksi kuukaudeksi.

23 §

Anniskelupaikan järjestys

Päihtynyttä ei saa päästää anniskelupaikkaan. Asiakas, joka käyttäytyy häiritsevästi tai jonka päihtymys on selvästi havaittavissa, on poistettava anniskelupaikasta.

Anniskeltu alkoholijuoma on nautittava anniskelualueella. Anniskellun tai anniskelua varten ravintolaan toimitetun alkoholijuoman vähittäismyynti tai muu pois kuljettaminen anniskelupaikasta on kielletty.

26 §

Anniskelua koskevat tarkemmat säännökset

Anniskelun lupaviranomaisista, anniskeluajoista, anniskelumääristä, maksutavoista ja laskunantovelvollisuudesta anniskelussa, anniskeluhenkilökunnan ikärajoista sekä alkoholijuomavaraston luovuttamisesta liikkeen toiminnan loppuessa tai sen siirtyessä toiselle omistajalle säädetään valtioneuvoston asetuksella.

41 §

Tuotevalvontakeskuksen toimivalta

Alkoholijuomien vähittäismyyntin ja anniskelun lupahallinto ja valvonta, alkoholijuomien

mainonnan ja myynninedistämisen valvonta sekä niiden ohjaus kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriön alaisena tuotevalvontakeskukselle sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään.

Lisäksi tuotevalvontakeskus valvoo:

1) alkoholipitoisten aineiden valmistusta, maahantuontia ja maastavientiä;

2) alkoholijuomien tukkumyyntiä;

3) alkoholijuomien myyntiä ja muuta luovutusta verottamattomien alkoholijuomien varastoista;

4) väkiviinan myyntiä ja alkoholijuomien erityismyyntiä sekä näiden käyttöluupiin perustuvaa käyttöä;

5) alkoholijuoman ja väkiviinan luvattomaan valmistukseen soveliaiden kojeiden tai niiden osien maahantuontia, valmistusta ja myyntiä;

6) alkoholijuoman kotivalmistukseen tarkoitettujen aineiden, tuotteiden ja valmisteiden maahantuontia, valmistusta ja myyntiä; ja

7) Suomen ja ulkomaiden välillä liikenteessä kulkevien liikennevälineiden alkoholijuomien myyntiä.

42 §

Lääninhallituksen toimivalta

Alkoholijuomien vähittäismyyntin ja anniskelun lupahallinto ja valvonta sekä alkoholijuomien mainonnan ja myynninedistämisen valvonta kuuluvat alueellaan lääninhallitukselle sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään.

Lääninhallitus valvoo myös alueellaan vähintään 1,2 ja enintään 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävien juomien vähittäismyyntiä ja anniskelua.

44 §

Tarkastus-, tiedonsaantioikeus ja rekisterinpitäminen

Tuotevalvontakeskuksella ja lääninhallituksella on tämän lain ja sen nojalla annettujen

säännösten ja määräysten valvontaa varten oikeus:

1) päästä tarkastamaan luvanhaltijan tiloja ja toimintaa, alkoholipitoisen aineen kuljetuksia sekä valvonnassa tarvittavia asiakirjoja;

2) ottaa ja saada korvauksetta valvontaa varten tarvittavat näytteet; ja

3) saada valvonnan kannalta tarpeelliset ilmoitukset, tiedot ja asiakirjat.

Tuotevalvontakeskus ja lääninhallitukset pitävät tässä laissa tarkoitettujen lupa-asioiden käsittelyä ja valvontaa sekä alkoholitilastointia varten alkoholielinkeinorekisteriä elinkeinonharjoittajista, joille on myönnetty tässä laissa tarkoitettu lupa tai jotka ovat hakeneet tällaista lupaa. Vastuullisena rekisterinpitäjänä toimii tuotevalvontakeskus.

Rekisteröitäviä tietoja ovat:

1) nimi ja toiminimi sekä henkilö- tai yritys- ja yhteisötunnus sekä osoite, puhelinnumero ja muut osoitetiedot;

2) 1 kohdassa mainitut tiedot yhteisön hallituksen jäsenistä, toimitusjohtajasta sekä huomattavista osakkeenomistajista, vastuunalaisista ja äänettömistä yhtiömiehistä sekä näiden si joittamista panoksista;

3) poliisitutkintaa, esitutkintaa, syyteharkintaa ja syytettä sekä rikostuomiota ja rikosasian tuomioistuinkäsittelyä koskevat tiedot elinkeinonharjoittajista ja 2 kohdassa mainituista henkilöistä;

4) tieto rekisteröitymisestä arvonlisäverovelvolliseksi, ennakkoperintärekisteriin ja muihin verohallinnon rekistereihin sekä tieto erääntyneistä verovelloista;

5) tiedot ulosoton kohteena olevista velvoitteista;

6) tiedot yrityssaneerauksista ja konkurseista sekä muista erääntyntä velkaa koskevista tuomioistuimen päätöksistä;

7) tiedot valvottavan yksityishenkilön velkajärjestelyistä;

8) tiedot tämän lain nojalla myönnetyn luvan perusteella tapahtuvasta toiminnasta sekä tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten, määräysten ja kieltojen rikkomisesta ja tällaisen rikkomuksen seuraamuksesta sekä tiedot valvonta-

viranomaisten suorittamista tarkastuksista ja näiden tuloksista; sekä

9) muut lupa-asioiden käsittelyä, valvontaa ja tilastointia varten tarpeelliset tiedot, jotka eivät sisällä henkilötietolain (523/1999) 11 §:ssä tarkoitettuja arkaluonteisia tietoja.

Edellä 2 momentissa tarkoitettun valvonnan kohdetta koskevien tietojen tarkastusoikeudesta ja virheen oikaisusta on voimassa, mitä henkilötietolaissa säädetään. Elinkeinonharjoittajaa ja muita 3 momentin 2 kohdassa mainittuja henkilöitä koskevat tiedot säilytetään alkoholielinkeinorekisterissä niin, että ne poistetaan viiden vuoden kuluttua viimeisen tiedon merkitsemisestä.

51 §

Muutoksenhaku tuotevalvontakeskuksen, lääninhallituksen ja alkoholiyhtiön päätökseen

Tuotevalvontakeskuksen ja lääninhallituksen päätökseen, johon ei 52 §:ssä ole säädetty valituskieltoa, haetaan muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Myös tuotevalvontakeskuksella ja lääninhallituksella siinä tapauksessa, että lääninhallitus on ratkaissut muutoksenhaun kohteena olevan asian, on oikeus hakea muutosta hallinto-oikeuden muutoksenhaun johdosta tekemään päätökseen.

Tuotevalvontakeskuksen ja lääninhallituksen päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

Alkoholiyhtiön päätökseen alkoholijuomien ottamisesta vähittäismyyntiin, niiden poistamisesta vähittäismyyntistä sekä vähittäismyyntin hinnoitteluperusteista haetaan muutosta tuotevalvontakeskukselta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 . Lain 21 b §:ää sovelletaan kuitenkin tä-

män lainkohdan voimaan tullessa toiminassa viin anniskelulupahakemuksiin 1 päivästä tam-
oleviin anniskelupaikkoihin sekä vireillä ole- mikuuta 2004.

Helsingissä 3 päivänä kesäkuuta 2002